

CAPITOLUL 4

INCERTITUDINE ȘI PROVOCĂRI LA ADRESA ECONOMIEI REGIONALE ȘI MONDIALE

Cristian BĂHNĂREANU

După mai mult de o jumătate de deceniu, caracterizat de turbulențe economice și șocuri multiple, care s-au potențat reciproc și au amplificat pericolul unei contracții generalizate, anul 2024 marchează o revenire a economiei mondiale. Creșterea economică, deși mai lentă față de perioada de dinainte de pandemia de Covid-19, pare că s-a stabilizat, pe fondul scăderii ratei inflației și a dobânzilor, care au stimulat cererea agregată și dezvoltarea durabilă. Această performanță modestă a reflectat totuși unele provocări structurale, cum ar fi investițiile scăzute, creșterea lentă a productivității, nivelurile ridicate ale datoriei publice și problemele demografice. Economiiile dezvoltate continuă să concentreze în mod disproporționat beneficiile care decurg din tranziția ecologică și din progresul tehnologic, în timp ce multe țări în curs de dezvoltare se confruntă încă cu efectele prelungite ale pandemiei și cu dificultăți în mobilizarea finanțării pentru a investi în infrastructura, în tehnologia și în capitalul uman atât de necesare.

În 2024, creșterea economică globală s-a ridicat la 3,3%, în viziunea FMI (IMF 2025a, 129), și doar 2,8%, în cea a ONU (UN DESA 2025a, 6) și este prognozată să rămână în mare parte neschimbată în următorii doi ani, având în vedere că estimările de creștere pozitive, dar oarecum mai lente, pentru China și SUA, vor fi completate de redresările modeste ale Uniunii Europene și Japoniei și de performanțele robuste din unele economii puternice în curs de dezvoltare, în special India și Indonezia (vezi Figura 1). Perspectivele pe termen scurt pentru multe țări cu venituri mici și vulnerabile rămân mai puțin favorabile, având în vedere că nivelul veniturilor nu a ținut pasul cu prețurile, că finanțele publice secătuite nu au fost refăcute, iar datoriile au crescut în spirală, ceea ce limitează posibilitatea de a investi în capacități productive și de a stimula creșterea economică.

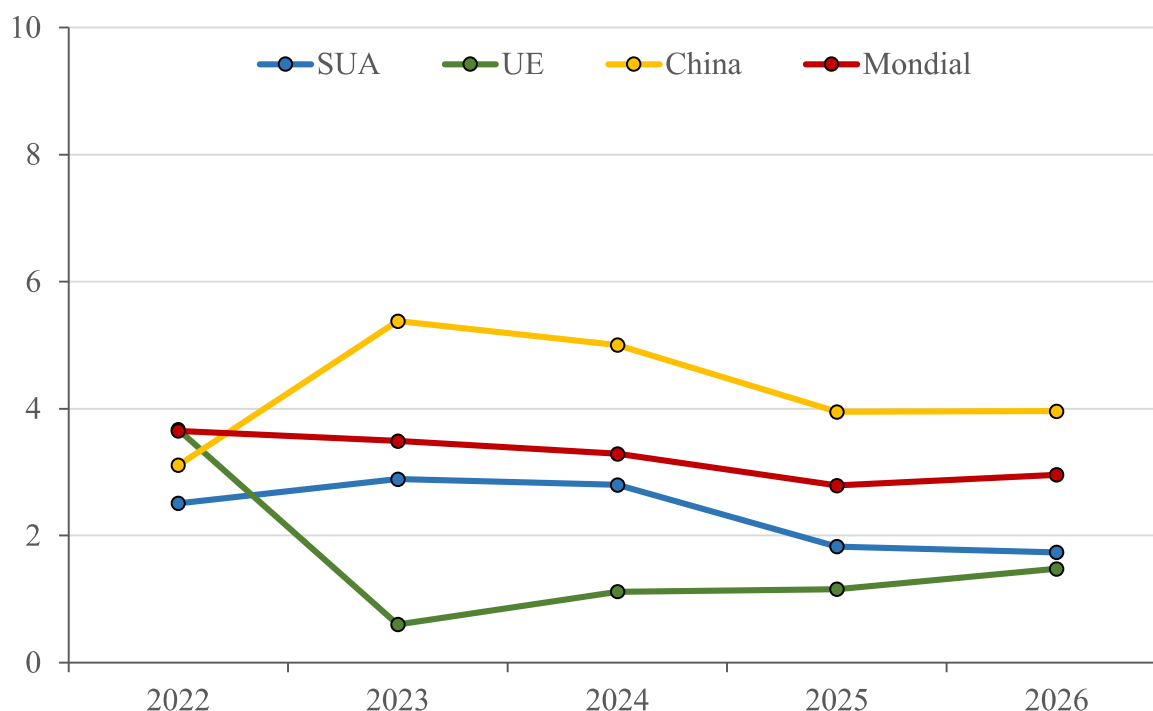

Figura 1: Rata de creștere a economiilor SUA, UE, Chinei și a economiei mondiale (%) (IMF 2025b)

Anul trecut, comerțul internațional a înregistrat o revenire puternică de 4%, față de -2% în 2023 (WTO 2025), în principal datorită redresării comerțului cu mărfuri. Printre alți factori care au determinat această creștere, se numără atenuarea presiunilor inflaționiste și îmbunătățirea performanțelor la export în America de Nord și în mai multe economii asiatice, în special în China. De exemplu, SUA, China și economiile din Asia de Est au avut o creștere puternică a exporturilor de mașini și electronice, în timp ce Europa a înregistrat scăderi ample. Dinamica în perioada următoare este influențată de evoluțiile geopolitice care afectează comerțul internațional, de numeroasele riscuri și incertitudini legate de războaiele în curs, de perspectivele prețurilor la produsele de bază și de potențiala slăbire a comerțului cu servicii.

Reducerea sărăciei la nivel mondial în ultimii 30 de ani a fost determinată de performanța economică puternică. Acest lucru a fost valabil mai ales în Asia, unde creșterea economică rapidă și transformarea structurală au permis unor țări, precum China, India și Indonezia, să realizeze o reducere a sărăciei, fără precedent în ceea ce privește amploarea și domeniul de aplicare. În acest context, comunitatea internațională a convenit, în septembrie 2024, asupra *Pactului pentru viitor* (UN 2024a), care include angajamente îndrăznețe

de reformare a arhitecturii financiare globale, de creștere a capacității de creditare a băncilor multilaterale de dezvoltare, de îmbunătățire a accesului la finanțare cu costuri reduse pentru dezvoltare și creștere rezilientă la schimbările climatice și de luare a unor măsuri eficiente privind datoriile statelor.

Premisa de la care pornim în analiza noastră este că procesul de dezvoltare economică și distribuția beneficiilor acesteia se vor confrunta cu dificultăți majore și în perioada următoare, mai ales în regiunile afectate de războaie, de tensiuni geopolitice și de efecte ale schimbărilor climatice. Conflictele din Ucraina și din Fâșia Gaza, aflate încă în derulare, și, mai ales, războiul comercial, care se pare că va fi declanșat de noua administrație Trump, vor înlocui pandemia, ca principal factor de stres. Prin urmare, ne vom axa pe efectele directe și indirecte, generate de războiul ruso-ucrainean, mult mai vizibile la nivel local și european, din cauza sancțiunilor internaționale, impuse Rusiei, și contramăsurilor acesteia, a reconfigurării circuitelor economice și, nu în ultimul rând, a degradării stării de securitate. Pe baza principalilor indicatori macroeconomici, publicați de autoritățile naționale sau de organizațiile internaționale, vom detalia modul în care acest conflict a afectat, pe parcursul anului 2024, atât starea economiilor ucraineană și rusă, cât și sistemul economic global și principalele puteri ale lumii (SUA, Uniunea Europeană și China). Tendințele identificate ne vor ajuta să validăm faptul că impasul în care se află economia mondială va continua cel puțin pe termen scurt și va depinde, în primul rând, de cursul, amploarea și consecințele războaielor în desfășurare.

4.1. Efecte directe ale războiului ruso-ucrainean

Războiul dus de Rusia împotriva Ucrainei continuă să-și pună amprenta pe economiile și societățile celor două țări beligerante și să afecteze situația energetică și agricolă pe plan regional. Resursele de minerale și pământuri rare din Ucraina au stârnit interesul marilor actori, iar prelungirea războiului din Ucraina și pozițiile mai puțin pacifiste ale regimului de la Moscova au generat majorarea accelerată a cheltuielilor de apărare pe plan european și demararea unor programe de înarmare prin investiții masive în capabilități militare moderne.

4.1.1. Problemele economice ale Ucrainei și Rusiei

Și pe parcursul anului trecut, economiile ucraineană și rusă au fost afectate din punct de vedere financiar și material de susținerea efortului de război. În plus, distrugerile suferite de infrastructura critică și subminarea exporturilor (în cazul Ucrainei) sau efectele sancțiunilor economice multilaterale și scăderea vânzărilor de hidrocarburi (în cazul Rusiei) s-au resimțit puternic la nivelul populației. Prelungirea conflictului și degradarea stării de securitate vor însemna costuri tot mai mari pentru cele două țări, dar și pentru Europa, și o perioadă tot mai îndelungată de reconstrucție și redresare economică.

Economia Ucrainei a rămas destul de rezilientă, dar nu și-a revenit încă complet după declinul accentuat, înregistrat imediat după invazia din februarie 2022. Deși a început în forță în anul 2024, susținută de cheltuielile pentru apărare, de exporturile agricole și de redresarea producției metalurgice, activitatea economică a slăbit, în urma deficitului de lucrători calificați, a atacurilor Rusiei asupra infrastructurii energetice și a riscurilor de securitate. Rata de creștere a PIB-ului a înregistrat aproape 3,5% la sfârșitul anului trecut, dar se așteaptă să scadă la 2% în 2025 (IMF 2025a, 133), pe fondul semnalelor tot mai clare de continuare a războiului și de stagnare/întârziere a sprijinului extern. Conform prognozelor Băncii Naționale a Ucrainei (BNU), creșterea economică nu va reveni la nivelul din 2021 până în 2030 (NBU 2025a) și va depinde, în primul rând, de capacitatea guvernului de a întreprinde acțiuni de reconstrucție și de a atrage finanțare internațională.

Atacurile rusești au continuat să afecteze aprovizionarea cu energie (atenuată într-o oarecare măsură de conexiunile la rețeaua europeană) și să creeze probleme logistice care au dus la reducerea semnificativă a producției industriale, în special pe perioada lunilor de iarnă. În ciuda piedicilor din partea Moscovei, rutele maritime prin Marea Neagră au ajutat Ucraina să își exporte produsele agricole, metalele și alte minereuri. Volumul exporturilor maritime, între ianuarie și septembrie 2024, a fost de 1,4 ori mai mare decât în perioada corespunzătoare a anului 2023 (OECD 2024, 2), în timp ce exporturile de cereale și oleaginoase au crescut la 122,6 milioane de tone în 2024, ceea ce reprezintă cu 2,6% mai mult față de anul precedent (APK-Inform 2025).

Politica monetară și fiscală a susținut stabilitatea macroeconomică, în ciuda dificultăților și perturbărilor economice

continue și a costurilor apărării. Autoritățile și-au menținut angajamentul față de ținta de inflație și au stopat tăierea ratei de politică monetară, pe măsură ce presiunile inflaționiste au crescut. Inflația a început să accelereze pentru prima dată din toamna anului 2022, ajungând la 12% în decembrie 2024, comparativ cu 5,1% la sfârșitul lui 2023 (NBU 2025b, 7). Acest trend de creștere a prețurilor a fost facilitat de costurile mai mari cu forța de muncă, de penuria de energie electrică și combustibili și de recolta agricolă mai slabă. Ca răspuns, BNU a injectat circa 35 de miliarde de dolari și a majorat rata dobânzii cheie la 13,5% la sfârșitul anului 2024 (NBU 2024a), cu scopul de a stabiliza piața valutară și prețurile și de a reveni treptat la un nivel al inflației de 5%. În acest context, rezervele valutare ale Ucrainei au continuat să crească anul trecut în medie cu 8% și au ajuns la 43,8 miliarde de dolari, semnificativ mai puțin decât în 2023, când au înregistrat un plus de 42% (NBU 2025c) (NBU 2024b).

Cu toate că rata medie a șomajului a scăzut la 14,3% în 2024, față de 17,4% în 2023 și 18,5% în 2022 (CES 2025), forța de muncă este redusă în continuare, din cauza mobilizării, emigrării și muncii la negru, ceea ce creează numeroase dezechilibre pe piața de profil, care vor persista și în următorii ani. Deficitul de forță a devenit o provocare majoră pentru întreprinderi și companii și va periclita și mai mult creșterea în viitor a economiei ucrainene. Deși există numeroase locuri de muncă vacante și salariile au fost majorate semnificativ, mai ales în sectoarele care satisfac unele nevoi militare, cum ar fi IT-ul și construcțiile, șomajul a rămas ridicat pe parcursul anului 2024.

În plus, Ucraina se confruntă cu un deficit bugetar ridicat, care s-a apropiat de 18% din PIB în 2024 (NISS 2025), cheltuielile militare constituind jumătate din cheltuielile fiscale. De exemplu, autoritățile de la Kiev au alocat, anul trecut, un procent record de 30% din PIB-ul său pentru apărare, depășind chiar și Rusia, ceea ce este extrem de important, având în vedere potențialul economic al Ucrainei. Deși guvernul a optat pentru introducerea unei „taxe de război” asupra persoanelor fizice și anumitor companii și pentru promovarea „obligațiunilor de război” la sfârșitul anului 2024, cea mai mare parte a deficitului este finanțată cu ajutor extern⁴². Se speră că mobilizarea mai

⁴² Sprijinul internațional pentru Ucraina a cunoscut o încetinire pe parcursul anului trecut, Europa (prin contribuțiile majore din țările scandinave și ale celor din Est) ocupând primul loc în ceea ce privește asistența financiară și umanitară. În 2024, s-a înregistrat o creștere a producției europene de arme și echipamente militare astfel încât 2/3 din ajutorul militar pentru

multor venituri pe plan intern și implementarea programului substanțial de reformă vor contribui la finanțarea cheltuielilor publice și vor încuraja o finanțare privată mai mare a reconstrucției.

Conform celor mai recente estimări, pagubele directe totale, provocate clădirilor și infrastructurii în toate sectoarele, s-au ridicat la aproximativ 176 de miliarde de dolari (WB, GoU, EU, UN 2025, 36). Cele mai afectate sunt fondul locativ (circa 58 de miliarde de dolari sau 33% din pagubele totale), transporturile (37 de miliarde), energia (21 de miliarde), comerțul și industria (18 miliarde), educația și știința (13 miliarde) și agricultura (11 miliarde). De asemenea, pierderile economice, sociale și alte pierderi monetare au crescut până la aproape 589 de miliarde de dolari – multe dintre acestea fiind legate de anumite evenimente specifice, precum atacurile extinse asupra sistemelor și infrastructurii energetice – și nu includ pierderile de venituri ale gospodăriilor. La sfârșitul anului 2024, necesarul total estimat pentru refacere și reconstrucție în următorii 10 ani era de aproape 524 de miliarde de dolari (WB, GoU, EU, UN 2025, 37 și 40).

Economia Rusiei a înregistrat o creștere estimată la 4,1% în 2024 (IMF 2025a, 133), susținută de sporirea cheltuielilor publice și a investițiilor, precum și de o anumită stabilitate a veniturilor din exporturi. Deși impulsul puternic de creștere din prima jumătate a anului trecut a încetinit considerabil în al treilea trimestru, suplimentarea alocărilor bugetare spre sfârșitul anului și activitățile legate de apărare au jucat un rol major în performanța economică a țării, în special prin dezvoltarea industriilor manufacturiere care deservesc armata. Între anii 2022 și 2024, așa-numitul „impuls fiscal” a fost estimat la peste 10% din PIB (Kluge 2024). Consumul privat a rămas puternic, pe fondul majorării salariilor, ca urmare a restrângerii pieței muncii, a indexării pensiilor și a menținerii la cote ridicate a plăților sociale către personalul militar și familiile acestora. Guvernul a introdus subvenții și scutiri de taxe pentru anumite sectoare, cum ar fi IT și cercetare-dezvoltare, dar și taxe de import reduse pentru anumite bunuri. Împrumuturile preferențiale și fondurile extrabugetare au constituit un alt canal important de sprijin, inclusiv pentru creditarea ipotecară și finanțarea sectorului apărării.

armata ucraineană provenea direct din industria de apărare europeană. De la începutul conflictului și până la sfârșitul anului 2024, valoarea totală a ajutoarelor alocate Ucrainei de către toate guvernele donatoare se ridică la 267 de miliarde de euro, adică circa 80 de miliarde de euro pe an (Bomprezzi și alții February 2025, 1).

Cu toate acestea, numărul provocărilor economice cu care se confruntă administrația de la Moscova este în creștere. Deficitul de forță de muncă a dus la majorări salariale care depășesc nivelul productivității și favorizează creșterea costurilor. Potențialul de producție nu mai poate satisface cererea internă tot mai ridicată, în timp ce restricționarea accesului la înalta tehnologie și la anumite componente cheie împiedică acoperirea deficitului prin importuri. Banca Centrală a Rusiei (BCR) nu a reușit să limiteze presiunile inflaționiste, creșterea ratelor dobânzilor la credite având un impact negativ asupra investițiilor. Conform previziunilor, se așteaptă ca aceste probleme tot mai mari și extinderea sancțiunilor internaționale să încetinească creșterea economică în 2025 la 1,5% din PIB (IMF 2025a, 133).

Mai multe sectoare industriale care s-au prăbușit în 2022, cum ar fi industria auto, și-au revenit pe baza infuziei de capital și tehnologie chinezească. Guvernul de la Moscova a reușit o realiniere destul de costisitoare a lanțurilor sale de aprovizionare spre parteneri din țări terțe, mai ales din Asia, dispuse să asigure componentele necesare (RPA 2025). Producția industrială a continuat să crească într-un ritm dinamic în 2024, impulsionată de performanța solidă din sectorul prelucrător. Deși industria energetică a înregistrat un alt an de scădere a producției, în principal din cauza sectorului petrolier, care se pare că și-a redus și mai mult activitatea, veniturile din petrol și gaze au crescut cu 26% (Reuters 2025a). Sectorul construcțiilor a fost unul dintre principalii factori ai dezvoltării economice a Rusiei în ultimii ani, dar a încetinit și el semnificativ, ca urmare a deciziei guvernului, din iulie 2024, de a întrerupe programul de credite ipotecare preferențiale. Și producția agricolă totală se situează cu 7% sub media din ultimii cinci ani, în principal din cauza condițiilor meteorologice nefavorabile (FAO 2024), ceea ce a dus la scăderea exporturilor rusești pentru al doilea an consecutiv.

Lipsa forței de muncă, cauzată de recrutare și migrație, rămâne o problemă persistentă în Rusia. În ciuda cererii puternice de forță de muncă în țară, rata șomajului atingând un nivel minim record de 2,3% în noiembrie 2024 (Interfax 2025), oportunitățile de angajare s-au restrâns, din cauza reglementărilor mai stricte privind angajarea lucrătorilor migranți în Rusia. Se preconizează că deficitul de forță de muncă va persista și în următorii doi ani, ceea ce va pune o presiune suplimentară asupra potențialului de creștere a economiei ruse.

În ceea ce privește inflația din Rusia, cererea internă tot mai mare, provocările logistice și deficitul de forță de muncă declanșează creșteri atât ale prețurilor, cât și ale salariilor. S-au înregistrat majorări de prețuri deosebit de pronunțate în categorii precum alimente, medicamente și servicii (inclusiv locuințe și utilități). Deși autoritatea de reglementare a majorat anul trecut de trei ori dobânda de referință, rata inflației a atins 9,5% în 2024 (TASS 2025) și continuă să crească. Se așteaptă ca economia Rusiei să resimtă impactul inflaționist al cheltuielilor fiscale mari și al deprecierei monedei.

Recunoscând că economia funcționează la capacitate excedentară, BCR a înăsprit puternic politica monetară în 2024, majorând rata dobânzii-cheie de politică monetară de la 16% în ianuarie la 21% în octombrie (Bank of Russia 2025). Și presiunile inflaționiste cu care continuă să se confrunte economia rusă, determinate de deprecierea rublei față de dolarul american, problemele grave legate de balanța de plăți sau sancțiunile economice⁴³ au contribuit din plin la înrăutățirea condițiilor monetare. În domeniul politicii fiscale, autoritățile de la Moscova au adoptat un buget expansionist pentru perioada 2025-2027, care reflectă o pondere tot mai mare a cheltuielilor militare. Pentru a acoperi cheltuielile publice, guvernul a majorat impozitele pe profit și pe veniturile persoanelor fizice, începând cu ianuarie 2025, și a impus un impozit unic pe profiturile anumitor companii (Pepeliaev Group 2024). Cu toate acestea, deficitul bugetar va rămâne scăzut, fiind acoperit prin împrumuturi interne și prin utilizarea activelor financiare din „Fondul național pentru bunăstare”.

Perspectivile economice pe termen lung ale Rusiei sunt influențate de o serie de provocări și incertitudini considerabile. Deși economia a rămas rezistentă, în pofida sancțiunilor internaționale legate de războiul din Ucraina, menținerea dinamicii investițiilor și extinderea capacităților de substituie a importurilor în domenii de înaltă tehnologie s-ar putea dovedi dificile. De asemenea, tendințele demografice rămân nefavorabile, deoarece populația aptă de muncă continuă să scadă. Lipsa forței de muncă și menținerea condițiilor monetare mai stricte ar putea readuce economia rusă pe o traiectorie de creștere mai scăzută în 2025, în ciuda continuării expansiunii fiscale (mai ales a cheltuielilor militare).

⁴³ În anul 2024, SUA, alături de G7, au extins interdicțiile asupra exporturilor de diamante și uraniu îmbogățit rusesc, iar UE a adoptat încă trei pachete de sancțiuni împotriva anumitor persoane și entități din Rusia și din afara granițelor sale (CEU 2025a).

4.1.2. Importanța strategică a mineralelor critice ucrainene

În ultimii ani, cererea pentru materiale și minerale critice crește rapid, pe măsură ce dezvoltarea noilor tehnologii și tranziția către energia verde prind viteză. Statele dezvoltate, și nu numai, au recunoscut importanța strategică a acestor resurse și au introdus o gamă tot mai largă de politici conexe care vizează asigurarea accesului la minereurile esențiale și la consolidarea rezilienței lanțului de aprovizionare, în contextul concurenței strategice dintre economiile majore (UN DESA 2024, 15). Printre exemplele notabile, se numără Strategia federală a SUA de asigurare a aprovizionării sigure și fiabile cu minerale critice (US Presidency 2017), Legea UE privind materiile prime critice (EU 2024) și Planul cincinal al Chinei pentru dezvoltarea industriei materiilor prime (CC CPC 2021). În contextul creșterii prețurilor acestor resurse critice și al rolului major al Chinei pe piața de profil⁴⁴, mineralele ucrainene au devenit extrem de importante pentru economiile SUA, Uniunii Europene și Rusiei.

Mineralele critice, precum cuprul, litiul, nichelul, cobaltul și pământurile rare⁴⁵, sunt esențiale pentru sectorul apărării, pentru aparatele de înaltă tehnologie, pentru industria aerospațială și tehnologiile energetice actuale, aflate în plină dezvoltare – de la turbine eoliene și rețele electrice până la baterii și vehicule electrice. Potrivit Institutului de Geologie de la Kiev, Ucraina deține zăcămintele de 22 din cele 50, respectiv 25 din cele 34 de minerale identificate de SUA, respectiv de UE, drept critice (UGS și MEPNRU 2025). Concret, este vorba despre materiale industriale și de construcții, feroaliaje, metale prețioase și neferoase și unele elemente de pământuri rare. Economia ucraineană are o poziție extrem de competitivă pe piața mineralelor critice, dar care a fost grav afectată, odată ce Rusia a preluat controlul a circa 70% din resursele minerale ale Ucrainei, localizate în regiunile Donețk, Dnipropetrovsk și Luhansk (Shubhangi 2025).

Conducerea de la Kiev a promovat intens potențialul de resurse al Ucrainei, președintele Zelenski subliniind că materiile prime esențiale ale țării ar putea consolida securitatea Europei și independența acesteia față de resursele din Rusia și China (Kholina 2024). UE și Ucraina au

⁴⁴ China a fost responsabilă pentru 80% din extracția de grafit și 60% din extracția de elemente de pământuri rare (UN DESA 2025b, 10) și deține o poziție de lider în lanțul de aprovizionare cu baterii și vehicule electrice.

⁴⁵ Pământurile rare sunt 15 elemente chimice din tabelul periodic al elementelor, cu numerele atomice cuprinse între 57 și 71, care sunt cruciale pentru tehnologia modernă.

semnat, încă din 2021, un memorandum de înțelegere privind consolidarea cooperării în domeniul materiilor prime critice (EC 2021), parteneriat care va contribui la diversificarea aprovizionării Europei cu astfel de resurse strategice.

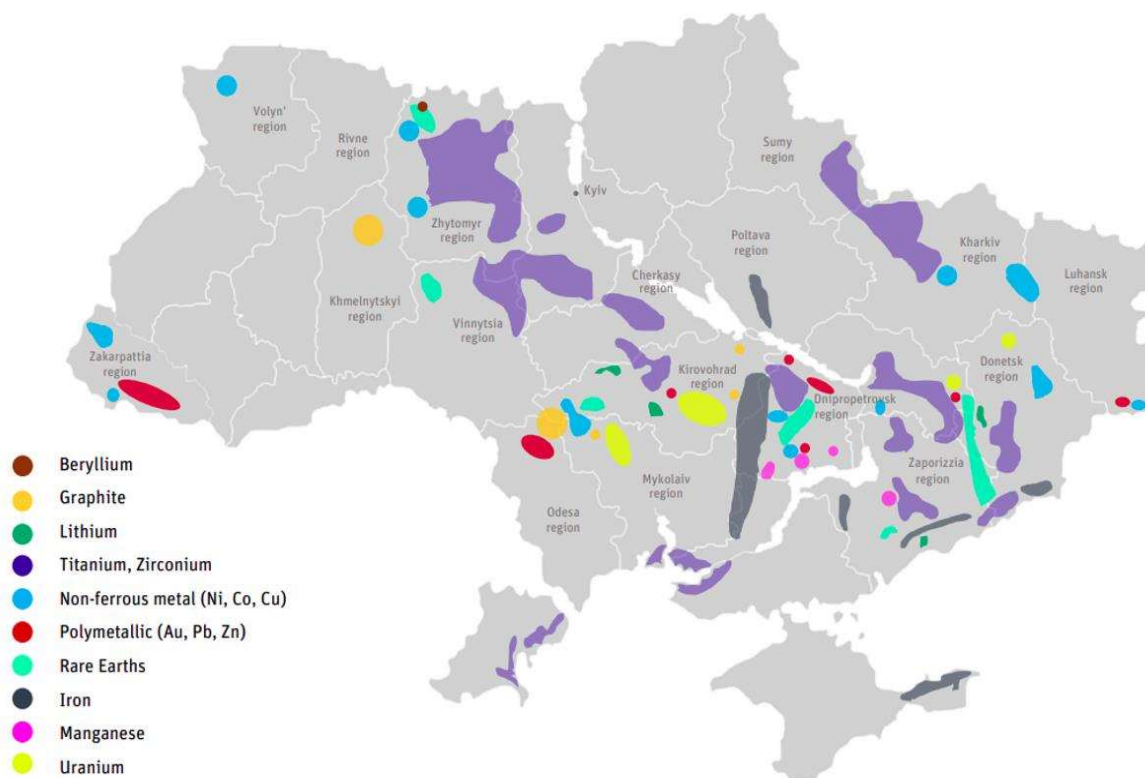

Figura 2: Harta mineralelor critice din Ucraina (UGS și MEPNRU 2025)

Aproximativ cinci procente din totalul materiilor prime critice ale lumii se află pe teritoriul ucrainean, care ocupă doar 0,4% din suprafața Pământului (UN RICWE 2025). Mai precis, Ucraina deține zăcăminte din categoria celor 20 de minerale critice, cu rezerve în valoare de până la 11,5 trilioane de dolari (Méheut, Barker și Varenikova 2024). Conform datelor geologice, țara vecină găzduiește o treime din rezervele confirmate de litiu ale Europei (vital pentru baterii reîncărcabile, ceramică și sticlă), aproximativ 500.000 de tone, localizate în centrul, estul și sud-estul țării. Grafitul, o componentă cheie în bateriile vehiculelor electrice și reactoarele nucleare, reprezintă 20% din resursele globale și se găsește în zone din centrul și din vestul teritoriului.

Zăcămintele de titan, cele mai mari din Europa, sunt situate în mare parte în nord-vestul și în centrul Ucrainei și sunt utilizate în industria aerospațială, auto și în construcția navală, precum și în medicină. Beriliul este considerat un material neprețuit pentru

sectoarele aerospațial, al apărării, medicinei, comunicațiilor, transporturilor și energiei nucleare, iar Ucraina deține circa 15.300 de tone de oxid de beriliu în nord-vestul țării. De asemenea, pe teritoriul ucrainean există circa 12 zăcăminte de silicat de nichel, care conțin și circa 9.000 de tone de cobalt și cele mai mari rezerve de uraniu din Europa (UGS și MENRU 2024).

În depozitul de beriliu din Perzhanske, Ucraina deține zăcăminte și pământuri rare de tantal, apatită, fluorit, zirconiu, niobiu, ytriu, staniu, molibden, tungsten etc. Cercetările finanțate de UE au indicat rezerve de scandiu pe teritoriul ucrainean, iar experții Forumului Economic Mondial consideră că Ucraina este un potențial furnizor-cheie de titan, litium, beriliu, mangan, galiu, uraniu, zirconiu, grafit, apatită, fluorită și nichel (Katser-Buchkovska 2024).

În sens mai larg, mineralele critice figurează în politicile naționale care urmăresc să atingă o serie de obiective legate de climă, dezvoltare industrială, securitate națională, acces pe piață și poziție dominantă strategică. Tensiunile inerente dintre aceste obiective, împreună cu interesele individuale ale fiecărei țări, evidențiază complexitatea guvernării mineralelor esențiale într-un peisaj global în schimbare rapidă. Conform concluziilor, din 2024, ale unui panel de experți, convocat de Secretarul General al ONU, cererea de minerale critice aproape se va tripla până în 2030 și cvadrupla până în 2040 (UN 2024b, 7), pe măsură ce țările lumii vor trece de la combustibili fosili la energie regenerabilă, cu scopul de a atinge neutralitatea climatică. În aceste condiții, se așteaptă ca cererea de cupru și pământuri rare să crească cu peste 40%, cea de nichel și cobalt cu 60-70%, iar cea de litium cu aproape 90%, în următoarele două decenii (IEA 2022, 51).

În acest context, importanța mineralelor ucrainene crește semnificativ și devine un factor esențial pentru asigurarea securității și dezvoltării țării. Administrația de la Kiev a încheiat cu SUA, la sfârșitul lunii februarie 2025, un acord privind energia și mineralele critice (The Kyiv Independent news desk 2025), care combină cooperarea economică și comercială cu interesele geopolitice și de securitate. Parteneriatul economic prevede o cooperare pe termen lung în dezvoltarea resurselor naturale ale Ucrainei și un fond comun de investiții pentru reconstrucția și redresarea economică a țării după război. Se pare totuși că acordul nu prevede nicio garanție explicită de securitate din partea SUA pentru Ucraina și nici nu angajează Washingtonul să ofere ajutor militar suplimentar.

4.1.3. Cheltuielile militare în creștere accelerată

Războiul din Ucraina, cel din Fâșia Gaza și celelalte conflicte de pe mapamond mai mult sau mai puțin violente continuă să afecteze semnificativ stabilitatea și securitatea regională și internațională și să contribuie din plin la sporirea cheltuielilor militare totale – peste 2.700 de miliarde de dolari în anul 2024. Statisticile indică o creștere de 9,4%, în termeni reali, față de 2023 și cea mai abruptă majorare anuală din perioada de după Războiul Rece (SIPRI 2025).

Rusia a continuat să-și adapteze economia la necesitățile impuse de prelungirea războiului din Ucraina, creșterea cheltuielilor bugetare și impulsionează complexul militar-industrial și a sectoarelor care deservesc armata contribuind în mare măsură la menținerea ratelor ridicate de creștere a economiei naționale. Ucraina alocă peste o treime din PIB pentru apărare și rămâne dependentă major de asistența financiară și militară occidentală, iar țările din proximitatea conflictului, în coordonare cu NATO și UE, și-au reconsiderat planurile și strategiile și depun eforturi susținute să-și modernizeze forțele și capacitățile de apărare prin programe majore de investiții.

Conform SIPRI, cheltuielile militare ale Rusiei au ajuns la circa 149 de miliarde de dolari în 2024, o creștere de 38% față de 2023 și dublu față de nivelul din 2015 (anul imediat următor anexării peninsulei Crimeea), iar Ucraina a alocat de la bugetul de stat aproape 65 de miliarde de dolari pentru apărare, o sumă semnificativ mai mică decât cea a Rusiei, dar cei 34% din PIB au reprezentat cea mai ridicată povară militară din lume (Liang și alții 2025, 4 și 9). Toate țările membre ale NATO și-au crescut bugetele alocate armatei în ultimul an, astfel încât ponderea Europei în totalul cheltuielilor de apărare ale Alianței a ajuns la o rată record de aproape 34% în 2024 (NATO 2025a, 17). Cheltuielile de apărare ale țărilor europene au crescut constant și au ajuns anul trecut la un total de circa 455 de miliarde de dolari, cu peste 193 de miliarde de dolari mai mult față de 2015 (NATO 2025b).

Postura de apărare a țărilor membre ale NATO, care se schimbase deja dramatic după 2014, a fost accelerată ireversibil în 2022, odată cu invazia la scară largă a teritoriului ucrainean de către Rusia. După cum se poate observa în graficul de mai jos, anul trecut peste două treimi dintre țările NATO au atins pragul de 2% din PIB alocat pentru apărare – mai precis 22 de aliați în 2023 față de doar 4 în 2015 (NATO 2025a, 48). Se estimează că numărul acestora va continua să crească și anul următor, având în vedere că, la summitul de la Washington, din iulie

2024, liderii NATO și-au reafirmat angajamentul față de alocarea a cel puțin 2% din PIB pentru apărare (NATO 2024, punctul 6).

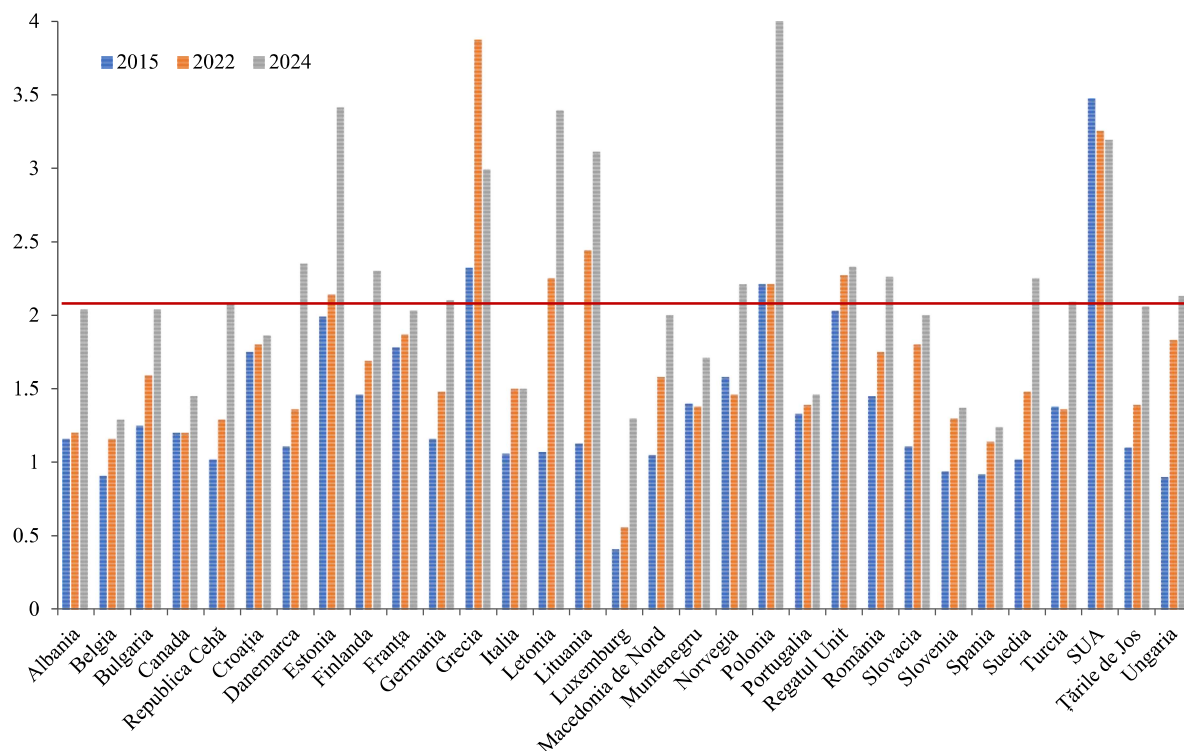

Figura 3: Evoluția cheltuielilor pentru apărare în cadrul țărilor membre ale NATO (% din PIB) (NATO 2025a, 56)

Țările din proximitatea conflictului din Ucraina au înțeles urgența investițiilor în capacități moderne și și-au majorat puternic bugetele militare în ultimii doi ani: Polonia, de la 16 miliarde de dolari în 2022 la 30 de miliarde de dolari în 2024 (ca procent din PIB, bugetul militar al acesteia continuă să depășească pe cel al SUA); Slovacia, de la 2,2 la 2,5 miliarde de dolari; Ungaria, de la 3,5 la 4 miliarde de dolari; România, de la 5,2 la 7 miliarde de dolari. Și Republica Moldova, conform noii Strategii naționale de apărare, se angajează să crească cheltuielile de apărare la 1% din PIB până în 2030 (PRM 2024).

Cu toate acestea, președintele american, Donald Trump, continuă să fie un susținător al creșterii cheltuielilor de apărare la 5% din PIB (Trump 2025) în vederea unei partajări echitabile a contribuțiilor financiare aduse în cadrul NATO de SUA, pe de-o parte, și aliații europeni plus Canada, pe de altă parte, dar și în vederea consolidării Alianței Nord-Atlantice. Și la vârful NATO, se dorește o majorare semnificativă a angajamentelor privind investițiile în apărare (Rutte 2025), care se pare că ar urma să ajungă, până în 2032, la 3,5% din PIB, strict pentru cheltuieli militare – echipamente, personal și misiuni

externe, plus 1,5% din PIB, pentru cheltuieli conexe – infrastructură, securitate cibernetică și altele asemenea (Reuters 2025b). Concret, se va discuta și probabil se va ajunge la un consens asupra cifrelor exacte în cadrul Summitului de la Haga, din iunie 2025.

NATO stă mult mai bine în domeniul investițiilor în capacități moderne care să îmbunătățească gradul de pregătire, capacitatea de desfășurare, sustenabilitatea și interoperabilitatea forțelor aliate. Anul trecut un număr de 28 de țări membre ale NATO au îndeplinit obiectivul de a aloca cel puțin 20% din bugetul militar pentru echipamente majore, excepție făcând Belgia, Canada și Portugalia. Se remarcă o serie de țări care s-au apropiat de procentul de 50% în 2024, precum Polonia cu 49,73%, Ungaria cu 47,81% și Albania cu 47,74%, iar altele au înregistrat o creștere a investițiilor în echipamente militare, față de anul precedent, de peste 22% (Albania), 17% (Danemarca), 15% (Cehia), 11% (Grecia), 10% (Germania, România și Estonia) (NATO 2025b, 14). În schimb, Belgia, Finlanda, Norvegia și SUA și-au diminuat ușor aceste investiții din rațiuni ce țin probabil de prioritățile interne și de procesul de planificare a apărării.

Prelungirea războiului din Ucraina și insecuritatea care s-au instaurat în Europa după februarie 2022 vor continua să stimuleze țările din proximitate, și nu numai, să investească sume importante în forțe armate și capacități militare moderne care să contribuie la creșterea capacității de apărare. De exemplu, Planul de reînarmare al Europei „ReArm Europe – Readiness 2030” (EC 2025), în valoare de 800 de miliarde de euro, propune soluții pentru acoperirea lacunelor critice în materie de capacități și pentru construirea unei baze industriale europene de apărare solidă.

4.2. Efecte indirecte ale războiului ruso-ucrainean

Prelungirea războiului din Ucraina și lipsa unor perspective clare de pace continuă să alimenteze o serie de vulnerabilități și riscuri la adresa economiei europene și mondiale, efectele economico-financiare și comerciale afectând atât țările dezvoltate, cât și pe cele mai puțin dezvoltate. Marile puteri economice ale lumii – SUA, UE și China – au resimțit pe deplin aceste efecte indirecte, procesul de redresare și consolidare economică, după problemele create de pandemia de Covid-19, de inflația galopantă și de deficitele în creștere, fiind perturbat de accentuarea tensiunilor geopolitice și de declanșarea unor noi crize și conflicte.

4.2.1. Incertitudini privind economia americană

Cu o creștere estimată la 2,8% (IMF 2025a, 129), economia SUA a depășit previziunile și în 2024. Sporirea puternică a consumului gospodăriilor, a cheltuielilor din sectorul public și a investițiilor nerezidențiale explică în mare parte performanța peste așteptări a celei mai mari economii a lumii. Cu toate acestea, se preconizează că expansiunea se va tempera la circa 1,8% în 2025, pe fondul performanțelor mai slabe ale pieței muncii, creșterii modeste a veniturilor și reducerii iminente a cheltuielilor publice. De exemplu, deficitul bugetar, ca procent din PIB, a crescut de la 5,1% în 2022 la 6,6% în 2024, în condițiile în care deficitul mediu anual a fost de doar 4,4% în perioada 2011-2019 (CBO 2025). La această situație fiscală destul de dificilă, se adaugă impunerea de noi taxe vamale și majorarea celor existente, măsuri anunțate de administrația Trump, care vor afecta și mai mult balanța externă.

Presiunile inflaționiste au continuat să se atenueze și pe parcursul lui 2024, indicele prețurilor de consum (IPC) scăzând de la 3,4% în decembrie 2023 la 2,9% la sfârșitul anului următor (BLS 2025a). Cu toate acestea, inflația de bază (indicele prețurilor fără alimente și energie) a rămas ridicată, la circa 3,2% în decembrie 2024, în mare parte din cauza creșterii persistente a prețurilor pe piața imobiliară. Costurile pentru asigurarea unei locuințe este un factor important care contribuie la inflația globală din SUA. În cadrul IPC, aceste costuri reprezintă o pondere de aproximativ 30% din cheltuielile totale de consum și aproximativ 40% din cheltuielile de consum de bază, care exclud componentele volatile de alimente și energie (Liu și Pepper 2023).

În general, economia americană a cunoscut o redresare remarcabilă după recesiunea generată de pandemia de Covid-19, depășind în mod semnificativ alte economii dezvoltate, inclusiv țările din zona euro și Japonia. Până în 2024, PIB-ul anual în SUA a fost estimat cu 12,5% peste nivelul din 2019, comparativ cu o creștere medie de doar 5,2% în alte economii dezvoltate (IMF 2025b). Pe fondul unui sprijin fiscal fără precedent, consumul gospodăriilor și investițiile private au avut o creștere robustă. În ciuda înăspririi monetare rapide, transmiterea modificărilor ratelor de politică spre consumatori și companii a fost mai puțin resimțită în SUA, față de multe alte economii dezvoltate, având în vedere ponderile mai ridicate ale creditelor ipotecare cu dobândă fixă și ale datoriilor corporative.

Piața imobiliară a rămas tensionată de la izbucnirea pandemiei încoace, pe fondul creșterii cererii de locuințe noi. Astfel, extinderea muncii la distanță a stimulat cererea pe piața imobiliară într-un moment în care existau puține posibilități de extindere a stocului de locuințe, ceea ce a dus la creșterea prețurilor și chiriilor. Prețurile locuințelor sunt mai sensibile la așteptările pieței și la ratele ipotecare, în timp ce chiriile tind să se ajusteze atunci când există contracte de închiriere pe termen lung. Pe măsură ce întreruperile legate de pandemie s-au atenuat, construcția de locuințe noi și-a revenit și a atins 1,9 milioane de unități lunar în primul trimestru al anului 2022, dar apoi a scăzut la 1,4 milioane pe parcursul lui 2023 (US CB 2025), ca răspuns la creșterea rapidă a ratelor dobânzilor. În timp ce înăsprirea monetară, operată de către Sistemul american al Rezervelor Federale (Fed), între martie 2022 și noiembrie 2024, a contribuit la scăderea inflației globale la aproximativ 2%, inflația de bază a rămas peste țintă, deoarece ratele mai ridicate ale dobânzii au contribuit la limitarea ofertei de locuințe noi, menținând prețurile și chiriile la un nivel ridicat.

Odată cu atenuarea ritmului de creștere a ocupării forței de muncă în trimestrul al patrulea din 2024, expansiunea relativ rapidă a economiei SUA a încetinit. Au fost adăugate doar 477.000 de noi locuri de muncă în trimestrul al treilea, un pic peste jumătate din estimările aferente primului trimestru, reflectând o scădere a pieței forței de muncă. De exemplu, piața muncii a înregistrat, în octombrie 2024, cea mai slabă creștere lunară din ultimii aproape patru ani, cu doar 43.000 de noi locuri de muncă (BLS 2025b). Cele mai multe locuri de muncă noi au fost create în sectorul sănătății și în sectorul public, în timp ce sectorul manufacturier a înregistrat pierderi nete de locuri de muncă în prima jumătate a anului trecut. Numărul persoanelor angajate a crescut de la 161,2 milioane în ianuarie 2024 la 161,7 milioane în aceeași perioadă a anului următor (BLS 2025c) și s-a menținut la un nivel mai mare față de decembrie 2019. În pofida unei creșteri a numărului de locuri de muncă mai slabă decât se preconiza, rata șomajului a scăzut de la 4,3% în iulie la 4,1% în octombrie (BLS 2024a), iar salariile reale au continuat tendința de majorare care a început în 2023, pe fondul încetinirii inflației.

Vânzările cu amănuntul – un indicator-cheie al consumului populației – au rămas puternice în cursul celui de-al treilea trimestru din 2024, confirmând faptul că gospodăriile au rămas deschise în ceea ce

privește cheltuielile, susținute de o combinație de creștere a salariilor reale și de apreciere a prețurilor activelor. Cheltuielile de consum personal au crescut cu 3,5% în trimestrul al treilea, față de 1,9% în primul trimestru și de 2,8% în trimestrul al doilea (BEA 2025a). Câștigul salarial mediu orar real a crescut cu 1,4% (ajustat sezonier) în intervalul octombrie 2023 – octombrie 2024 (BLS 2024b), în mare parte neschimbat față de rata de creștere înregistrată la începutul anului.

Diminuarea presiunilor inflaționiste și încetinirea ritmului de creare a noi locuri de muncă, înregistrate în 2024, a determinat Fed să reducă dobânda de politică monetară cu 50 de puncte de bază în septembrie și cu încă 25 de puncte în noiembrie și decembrie (4,25% la sfârșitul anului trecut) (Fed 2025, 3). Reducerile aplicate ratei dobânzii au creat un impuls pentru economie, dar menținerea la cote ridicate a inflației de bază probabil va favoriza o politică monetară mai prudentă a Fed. Creșterea rapidă a cheltuielilor nete cu dobânzile – a treia cea mai mare cheltuială fiscală după asigurările sociale și asistența medicală – poate spori presiunile pentru consolidarea fiscală. Alte scenarii sugerează că există probabilitatea ca Fed să reducă ratele cu încă 100 de puncte de bază pe parcursul anului 2025, ceea ce ar duce rata de politică monetară la o valoare cuprinsă între 3,25 și 3,50% (Caldwell 2025), încă ridicată, în comparație cu rata din perioada anterioară pandemiei.

Soldul extern s-a deteriorat în 2024, exporturile nete scăzând de la -791,1 de miliarde de dolari în al patrulea trimestru din 2023 la -954,1 de miliarde de dolari în al treilea trimestru din 2024 (BEA 2025b), în mare parte din cauza creșterii puternice a importurilor de bunuri durabile. În viitor, balanța contului curent se poate schimba dramatic, în special dacă noua administrație va impune tarife generale sau va crește tarifele existente pentru bunurile importate. Impactul global și pe termen scurt al tarifelor asupra creșterii PIB rămâne incert, deoarece tarifele vamale vor afecta probabil și exporturile de bunuri și servicii din SUA, intrările nete de capital și valoarea dolarului american. Efectele combinate ale noilor tarife ar putea afecta negativ perspectivele de creștere, reducând consumul, economiile și investițiile gospodăriilor. În aceste condiții, preconizăm că expansiunea economiei americane va converge către o rată similară cu creșterea medie de 2,4%, înregistrată în perioada prepandemică.

4.2.2. Redresarea lentă a economiei europene

După o performanță mai slabă decât se estima pentru 2024, creșterea economică în Europa ar trebui să se consolideze treptat în următorii doi ani. Se preconizează că inflația mai scăzută, condițiile de finanțare mai facile și piețele forței de muncă mai reziliante vor sprijini consumul gospodăriilor și investițiile. Cu toate acestea, eforturile de consolidare fiscală, întreprinse de multe guverne, tensiunile geopolitice și incertitudinile politice, precum și provocările structurale de lungă durată, precum îmbătrânirea populației și creșterea slabă a productivității vor limita ritmul de expansiune. În aceste condiții, rata de creștere estimată a PIB-ului în Uniunea Europeană ar urma să ajungă la 1,2% în 2025 și la 1,5% în 2026 de la doar 1,1% la sfârșitul anului trecut (IMF 2025a, 129).

În Europa, redresarea economică după criza energetică s-a dovedit mai lentă și mai inegală decât se anticipase inițial. Deși creșterile puternice ale salariilor nominale și scăderea rapidă a inflației generale au stimulat veniturile reale disponibile în 2024, gospodăriile au continuat să ezite să cheltuiască. Pe fondul încrederii scăzute a consumatorilor și al incertitudinii sporite în materie de politică economică, rata de economisire a gospodăriilor din UE a crescut la 15,6% în al doilea trimestru din 2024, cu aproximativ 3,5 puncte procentuale peste nivelul mediu înregistrat pentru perioada 2018-2019 (Eurostat 2025a).

Condițiile de finanțare au rămas stricte, iar reducerile recente ale ratei dobânzii de referință, operate de băncile centrale, nu s-au reflectat încă în scăderea costurilor de împrumut. Investițiile în locuințe au continuat să scadă, pe fondul costurilor ridicate de construcție, al ratelor ipotecare ridicate și al înăsprii standardelor de creditare. Se preconizează că aceste obstacole se vor diminua, pe măsură ce relaxarea politicii monetare din regiune va continua, ceea ce va duce la o redresare treptată a cererii de consum privat și de investiții. Cu toate acestea, politica fiscală va frâna creșterea economică în perioada următoare, deoarece multe guverne depun eforturi pentru a reduce ponderea datoriei publice în PIB și pentru a reface rezervele fiscale epuizate în cursul pandemiei.

Nici marile puteri economice din UE nu au înregistrat rezultate mai bune (Eurostat 2025b). În Germania, economia s-a contractat ușor în 2024, pentru al doilea an consecutiv, din cauza încrederii scăzute în mediul de afaceri, a reducerii investițiilor și productivității și a politicii

fiscale restrictive. Pe măsură ce condițiile financiare vor intra într-un proces de relaxare, se așteaptă ca activitatea industrială și cheltuielile de consum să iasă încet din stagnare. Totuși, economia germană va înregistra o redresare slabă în următorii ani, din cauza persistenței unor provocări structurale majore. În Franța, creșterea economică a rămas stabilă în ultimul an, dar se preconizează că va încetini ușor în 2025, deoarece redresarea cererii interne private este compensată de slăbirea exporturilor nete și de înăsprirea fiscală.

Creșterea exporturilor a rămas modestă în 2024, pe fondul problemelor de competitivitate persistente în unele părți ale Europei, mai ales în domeniul industrial. Sectorul serviciilor din UE a continuat să se dezvolte într-un ritm solid, susținut de turismul în creștere, în timp ce producția din industria prelucrătoare și construcții a scăzut (ECB 2024, 7-14). În consecință, economiile orientate spre servicii, precum Franța, Grecia și Spania, au continuat să înregistreze o creștere economică mai puternică decât economiile dependente de industria prelucrătoare, precum Austria și Germania.

Inflația în Europa rămâne pe o tendință descendentă, pe fondul cererii agregate reduse și al scăderii costurilor energiei, indicele mediu anual al prețurilor de consum în UE scăzând la 2,7% în decembrie 2024 de la 3,4% cu un an înainte (Eurostat 2025c). Presiunile asupra prețurilor s-au diminuat mai rapid decât se preconiza în ultimul an, astfel încât ratele inflației din multe economii sunt, în prezent, apropiate de ratele țintă ale băncilor centrale. Se preconizează că procesul de dezinflație va continua și în 2025, pe măsură ce prețurile internaționale ale materiilor prime vor scădea, creșterea salariilor nominale va încetini, iar inflația serviciilor se va atenua treptat.

Scăderea inflației în Europa în ultimii doi ani a fost determinată, în principal, de scăderea costurilor energiei și de moderarea creșterii prețurilor la alimente. În schimb, presiunile inflaționiste persistente asupra prețurilor serviciilor reflectă creșterea puternică a salariilor pe o piață a forței de muncă restrânsă și o cerere robustă din partea consumatorilor, în special pentru activitățile de petrecere a timpului liber în sectoarele turismului, ospitalității și serviciilor recreative (ECB 2025a). Pentru 2025, Banca Centrală Europeană (BCE) preconizează că aceste constrângeri salariale și tendința postpandemică de trecere a cheltuielilor către servicii se vor atenua. În consecință, inflația din sectorul serviciilor ar trebui să scadă treptat, contribuind la atenuarea presiunii ascendente asupra inflației generale. Totuși, riscurile de

creștere a inflației provin din potențiale creșteri ale salariilor și ale profiturilor, mai mari decât se preconizează, precum și din escaladarea tensiunilor geopolitice și a conflictelor în desfășurare, cu consecințe asupra prețurilor la energie. De asemenea, pericolul ca rata inflației să nu atingă ținta a crescut, în special în zona euro, unde creșterea economică rămâne lentă.

Rata medie a șomajului în UE ar urma să scadă de la 6,1% în februarie 2024 la circa 5,5% pe parcursul lui 2025 (Eurostat 2025d), în condițiile în care perspectivele pentru piețele europene ale forței de muncă rămân în mare parte favorabile, deoarece se preconizează că redresarea economică a regiunii va câștiga treptat teren. În ciuda creșterii economice slabe, țările din Europa au înregistrat creșteri solide ale ocupării forței de muncă în ultimii doi ani, alături de rate scăzute ale șomajului și de o creștere a salariilor reale. Ratele locurilor de muncă vacante au scăzut constant de la vârful atins la jumătatea anului 2022 și sunt acum aproape de nivelurile de dinainte de pandemie. Cu toate acestea, scăderea cererii de forță de muncă în 2024 s-a tradus printr-o relaxare vizibilă a condițiilor de pe piața forței de muncă, care, anterior, erau foarte stricte. Ocuparea forței de muncă ar trebui să rămână pozitivă și în 2025, dar probabil, mai lentă decât în ultimii ani. Există în continuare riscuri de scădere, în special în economiile orientate spre industria prelucrătoare, cum ar fi cazul Germaniei, unde activitatea industrială slabă și scăderea cererii de export ar putea duce la creșterea șomajului.

Economia europeană a atins anul trecut niveluri record de ocupare a forței de muncă, astfel încât rata de ocupare a forței de muncă a crescut la 80,8% pentru bărbați (cu 0,4 puncte procentuale mai mult față de anul precedent) și la 70,8% pentru femei (cu 0,6 puncte procentuale mai mult) în al doilea trimestru din 2024 (Eurostat 2025e). Având în vedere că ocuparea forței de muncă se extinde mai rapid decât producția economică, creșterea productivității muncii a stagnat în întreaga Europă. O explicație pentru această tendință este reticența companiilor de a-și reduce forța de muncă în perioada postpandemică, din cauza dificultăților de recrutare, generate de lipsa lucrătorilor calificați. De altfel, scăderea rapidă a inflației a dus la o creștere considerabilă a salariilor reale pe parcursul anului trecut și la rate mai ridicate de economisire a gospodăriilor pe continentul european.

Pe fondul scăderii inflației și al condițiilor economice mai slabe, principalele bănci centrale din Europa au început să relaxeze treptat politica monetară. În ultima parte a anului 2024, BCE a redus ratele dobânzii de referință de mai multe ori, de la 4% în iunie la 3% în decembrie (ECB 2025b). Cu toate acestea, condițiile monetare sunt încă restrictive în majoritatea economiilor, ratele reale de politică monetară rămânând cu mult peste nivelul neutru. Și ratele dobânzilor bancare la împrumuturile acordate companiilor și gospodăriilor au rămas ridicate în al patrulea trimestru al anului trecut (ECB 2025c). Deși se preconizează că băncile centrale din Europa vor relaxa în continuare politica monetară și în 2025, persistă incertitudini cu privire la ritmul de reducere a ratelor și la cât va dura actualul ciclu de relaxare. Factorii de decizie rămân prudenți în ceea ce privește luarea unor măsuri fără o fundamentare solidă, având în vedere riscurile de creștere a presiunilor inflaționiste, pe fondul majorării încă robuste a salariilor, al inflației încă ridicate în sectorul serviciilor și al incertitudinilor geopolitice actuale.

În majoritatea țărilor europene, politica fiscală a devenit contracționistă în 2024, pe măsură ce guvernele au eliminat măsurile de sprijin pentru atenuarea efectelor creșterii prețurilor energiei și a inflației. Deficitul fiscal mediu în UE a scăzut de la 3,5% din PIB în 2023 la un nivel estimat de 3,2% în 2024 (Eurostat 2025f) și se așteaptă ca multe guverne să continue consolidarea fiscală treptată în următorii doi ani pentru a spori sustenabilitatea datoriei pe termen mediu și pentru a reface spațiul fiscal. De exemplu, anul trecut 12 din cele 27 de state membre ale UE au depășit pragul de 60% al datoriei publice în PIB, iar 12 țări s-au confruntat cu deficite bugetare peste limita de 3% (Eurostat 2025g). Deși este considerată necesară, punerea în aplicare a ajustărilor fiscale va implica compromisuri dificile în materie de politici, în special în contextul unei creșteri economice modeste, costurilor încă ridicate ale împrumuturilor publice și presiunilor tot mai puternice și persistente asupra cheltuielilor pe termen lung⁴⁶.

În Germania, perspectivele fiscale sunt incerte. La sfârșitul lunii aprilie, bugetul federal pentru 2025 nu era încă finalizat de noul guvern, condus de cancelarul Friedrich Merz (Kyllmann 2025). În ciuda

⁴⁶ Acestea includ costurile cu pensiile și cu asistența medicală, în contextul îmbătrânirii populației, cheltuielile de apărare care urmează să crească semnificativ și investițiile necesare atingerii obiectivelor climatice.

creșterii slabe, politica fiscală va rămâne probabil moderat restrictivă, deoarece frâna constituțională a datoriei limitează marja de manevră a guvernului. În Franța și Italia, se așteaptă ca deficitele bugetare să se reducă marginal față de nivelurile ridicate actuale, pe măsură ce guvernele introduc măsuri de consolidare fiscală. Aceste două țări, împreună cu alte șase, fac obiectul procedurii de deficit excesiv al UE, care vizează asigurarea disciplinei bugetare în contextul noului cadru de guvernare economică și fiscală a blocului comunitar (CEU 2025b). Noile norme fiscale se concentrează pe planificarea multianuală, țările membre fiind obligate să prezinte planuri bugetar-structurale pe termen mediu care să stabilească traiectoria cheltuielilor nete.

Recuperarea economică treptată preconizată în Europa se confruntă cu riscuri considerabile de scădere. O nouă escaladare a conflictelor geopolitice ar putea provoca creșteri ale prețurilor materiilor prime și perturbări pe lanțurile de aprovizionare, alimentând inflația și diminuând activitatea economică. Intensificarea tensiunilor comerciale prezintă riscuri suplimentare, având în vedere potențialul apariției unor măsuri protecționiste. Și efectele pozitive ale relaxării monetare asupra consumului privat și investițiilor s-ar putea dovedi mai puternice decât s-a anticipat.

4.2.3. Economia Chinei în pierdere de viteză

Economia Chinei a fost, în general, stabilă în 2024, dar se confruntă cu perspectiva unei încetiniri economice treptate. După o creștere de 5,4% în 2023, PIB-ul a atins doar 5% în 2024, iar pentru 2025, se preconizează o nouă moderare, până la 4% (IMF 2025c). Creșterea robustă a investițiilor din sectorul public și performanța puternică la export au fost parțial anulate de creșterea moderată a consumului și de declinul constant al sectorului imobiliar. Expansiunea economiei chineze a fost susținută, în principal, de măsurile de stimulare – cu scopul de a stabiliza și de a revigora piețele rezidențiale, de a face față provocărilor legate de datoria guvernamentală locală și de a stimula cererea internă (SC PRC 2024) – care, alături de performanța din industria prelucrătoare și din sectorul serviciilor, au contribuit la o redresare mult mai puternică decât se aștepta în trimestrul al patrulea. Populația în scădere și tensiunile de ordin tehnologic și comercial în creștere, dacă nu sunt abordate cu prioritate, ar putea submina perspectivele economice pe termen mediu și lung.

Moderarea creșterii în China este asociată cu o transformare structurală semnificativă, care implică trecerea de la dependența tradițională de investiții și exporturi la un model economic axat mai mult pe consum și servicii. Pe fondul unor tendințe potrivnice persistente, tranziția în curs a economiei chineze poate duce în mod inevitabil la un ritm mai lent al expansiunii. Guvernul a solicitat reforme aprofundate în 2024, un accent deosebit fiind pus pe îmbunătățirea alocării resurselor, pe dezvoltarea tehnologiilor ecologice și avansate și pe consolidarea furnizării de servicii publice în domenii precum educația, asistența medicală și îngrijirea persoanelor vârstnice (CC CPC 2024). Aceste inițiative de reformare ar putea debloca mai multe câștiguri de productivitate pe termen lung.

În acest context, autoritățile chineze au intensificat sprijinul politic ca răspuns la semnele de încetinire a creșterii. În al patrulea trimestru al anului 2024, guvernul a introdus o serie de măsuri monetare și fiscale favorabile creșterii – inclusiv reduceri ale ratelor dobânzii de politică monetară și ale ratelor rezervelor minime obligatorii, reduceri ale ratelor creditelor ipotecare și a cuantumului avansului, suplimentarea capitalului de bază al principalelor bănci de stat, emisiunea de obligațiuni speciale ale guvernului central și creșteri ale limitei de îndatorare a administrațiilor locale (PBC 2025) – pentru a consolida piețele imobiliare, a stimula investițiile în producție și infrastructură, a stabiliza piața de capital și a soluționa problemele legate de datoria administrațiilor locale. Alte măsuri au fost implementate în cursul anului pentru a stimula consumul privat, inclusiv programe extinse de comercializare a aparatelor electrocasnice și creșterea furnizării de servicii de îngrijire a copiilor și persoanelor vârstnice (UN DESA 2025a, 120). Deși aceste măsuri îmbunătățesc perspectivele de dezvoltare a economiei chineze pentru 2025, anumite riscuri rămân, deoarece eficacitatea măsurilor de politică în stabilizarea sectorului imobiliar este incertă, iar intensificarea tensiunilor comerciale ar putea afecta creșterea printr-o serie de canale.

Creșterea consumului și sectorul imobiliar au înregistrat performanțe solide în primul trimestru din 2024, dar au slăbit în trimestrele doi și trei (WB 2024, 6). Încrederea consumatorilor a rămas scăzută, deoarece creșterea anuală a venitului disponibil pe cap de locuitor a încetinit. Având în vedere că proprietățile reprezintă aproximativ 60% din activele totale ale populației urbane din China (Naudé 2021), slăbiciunea sectorului imobiliar a avut, de asemenea, un

impact semnificativ asupra avuției gospodăriilor, contribuind la o creștere moderată a consumului. După o scădere de 10% în 2022 și de 9,6% în 2023, investițiile imobiliare s-au contractat cu 10,6% pe parcursul anului 2024 (NBSC 2025a).

Cererea de consum rămâne un punct slab al economiei chineze, având în vedere că creșterea vânzărilor cu amănuntul și a celor online se situează sub așteptări în ceea ce privește o redresare internă robustă. Presiunile deflaționiste, care persistă de aproximativ șapte trimestre consecutive, subliniază și mai mult lipsa de încredere a consumatorilor. În timp ce sectoarele bazate pe exporturi continuă să prospere, consumul intern slab evidențiază un dezechilibru critic al economiei. Se așteaptă ca guvernul să facă mai mult pentru a consolida încrederea consumatorilor și întreprinderilor, dar eficacitatea acestor măsuri va depinde de implementarea unor politici corecte.

Sectorul manufacturier din China a crescut cu 6,1% în 2024 față de anul precedent (SC PRC 2025a), în special producția de echipamente și de înaltă tehnologie, reflectând accentul strategic al regimului de la Beijing asupra promovării inovației tehnologice și industriale. Astfel, investițiile în industria prelucrătoare și în sectoarele high-tech (cum ar fi semiconductorii și energia regenerabilă) au înregistrat, în cursul anului trecut, un salt semnificativ de 9,2% și, respectiv, de 8% (Yan 2025). Sectorul serviciilor a avut, anul trecut, o creștere de 5% (Zhou și Interesse 2025), determinată de redresarea consumului intern și de creșterea cererii globale pentru exporturile de servicii ale Chinei.

Comerțul cu mărfuri a întâmpinat obstacole serioase pe parcursul anului trecut. Tensiunile comerciale dintre China, pe de-o parte, și SUA, Canada și UE, pe de altă parte, s-au intensificat în 2024, deoarece acest din urmă grup de țări a introdus noi tarife ridicate pentru bunurile industriale, precum vehiculele electrice provenite de pe piața chineză. Și atacurile rebelilor houthi asupra navelor din Marea Roșie au condus la o scădere accentuată a traficului prin Canalul Suez și la redirectionarea navelor, în special prin Capul Bunei Speranțe. Această stare de insecuritate a dus la creșterea bruscă a costului transportului maritim, în special către și dinspre China, în prima parte a anului 2024.

Cu toate acestea, China a înregistrat cea mai semnificativă creștere a exporturilor la începutul anului 2024, mai ales în sectorul de mașini, electronice și produse de înaltă tehnologie. Trecerea economiei chineze către un model comercial, bazat pe inovație și pe valorificarea

noilor oportunități a însemnat un volum record al importurilor și exporturilor, de circa 5,98 trilioane de dolari în 2024, reprezentând o creștere de 5% față de anul precedent (Global Times 2025). Această creștere reflectă o revenire constantă a cererii globale și evidențiază baza de producție puternică a Chinei și rezistența acesteia, în contextul unui peisaj economic global dificil. Beijingul și-a consolidat rolul de cel mai mare comerciant de bunuri din lume și de partener esențial pentru ASEAN, UE și SUA și pentru alte 150 de economii. Comerțul cu țările Inițiativei *Belt and Road* a crescut cu 6,4%, depășind pentru prima dată jumătate din comerțul total al Chinei (Global Times 2025).

Inflația a rămas la nivelul fixat de guvernul de la Beijing, astfel încât indicele național al prețurilor de consum a crescut cu doar 0,2% față de anul precedent și inflația de bază, care exclude prețurile la alimente și energie, s-a mărit cu 0,5% (NBSC 2025b). Condițiile de pe piața muncii au rămas stabile, dar șomajul în rândul tinerilor din mediul urban a atins 17,6% la sfârșitul anului 2024, o rată semnificativ mai mare decât media națională a șomajului de 5,1% (SC PRC 2025b).

Una dintre cele mai presante probleme este criza demografică a Chinei, având în vedere că, pentru al treilea an consecutiv, populația a scăzut, pe fondul ratelor reduse ale natalității și al îmbătrânirii populației. Până la sfârșitul anului 2024, populația activă reprezenta doar 60,9% din total, în timp ce persoanele cu vârsta de 65 de ani și peste reprezentau 15,6% (NBSC 2025c). Aceste tendințe amenință să limiteze oferta de forță de muncă și să crească povara asupra sistemelor de asistență socială, ridicând îngrijorări cu privire la capacitatea economiei de a-și susține traiectoria de creștere în următorii ani.

Banca Populară a Chinei, care a susținut o poziție acomodativă pe termen lung, a crescut frecvența măsurilor sale de relaxare în 2024 și se preconizează că va menține politica fiscală expansionistă și în perioada următoare pentru a stimula activitatea economică și cererea, în contextul încrederii scăzute a consumatorilor și slăbiciunii persistente a pieței imobiliare (PBC 2025, 51). La sfârșitul anului trecut, guvernul de la Beijing a intensificat sprijinul fiscal pentru a reduce riscurile legate de datoriile administrațiilor locale, pentru a reconstitui capitalul de bază al principalelor bănci de stat, pentru a stimula creșterea veniturilor grupurilor vulnerabile și pentru a sprijini piața imobiliară aflată în dificultate.

Perspectivile economice ale Chinei sunt marcate de o serie de riscuri și provocări, având în vedere că efectele adverse din mediul

extern sunt în creștere, cererea de consum este încă insuficientă, iar unele întreprinderi se confruntă cu dificultăți în procesul de producție și exploatare. Se așteaptă ca guvernul chinez să continue implementarea măsurilor de stimulare și să pună un accent tot mai mare pe politici macroeconomice proactive și pe reforme structurale eficiente. Aceste reforme vizează restabilirea încrederii în sectorul privat, încurajarea investițiilor și orientarea economiei către modele de creștere mai sustenabile. Deși impulsul exporturilor și investițiile în infrastructură vor rămâne factori importanți, abordarea cererii interne slabe și a provocărilor demografice va fi esențială pentru asigurarea stabilității pe termen lung.

4.3. Perspective economice marcate de riscuri și incertitudini

Anul 2024 a fost marcat de o serie de procese electorale care au influențat agenda politico-economică în multe țări și, implicit, rata de creștere a economiei mondiale. Majoritatea economiilor au înregistrat o aterizare lină și au evitat o perioadă de recesiune, alimentată de creșterea rapidă a ratelor dobânzilor din ultima perioadă, menite să atenueze inflația. Perspectivele sunt caracterizate de un optimism prudent, deoarece continuarea războaielor din Ucraina și Fâșia Gaza și efectele asociate, tensiunile comerciale în curs dintre SUA și celelalte puteri economice ale lumii și problemele geopolitice ar putea crește măsurile restrictive legate de comerț și ar putea determina revizuiți în scădere a expansiunii economiei în următorul an.

Fondul Monetar Internațional estimează că economia globală se va stabiliza la o creștere de circa 3% în următorii doi ani (IMF 2025a, 129), dar previziunile reflectă rate tarifare efective la niveluri nemaiîntâlnite de un secol și un mediu extrem de imprevizibil. Peisajul economic s-a schimbat, pe măsură ce incertitudinile au atins noi maxime și guvernele din întreaga lume își reordonează prioritățile politice. Tensiunile geopolitice și reducerea cooperării internaționale ar putea pune în pericol progresul către o economie globală mai rezilientă.

Intensificarea riscurilor la adresa economiei mondiale domină perspectivele, pe fondul escaladării tensiunilor comerciale și al ajustării piețelor financiare. Pozițiile de politică monetară divergente și în rapidă schimbare ar putea duce la înăsprirea condițiilor financiare globale. De asemenea, intensificarea războiului comercial și a incertitudinii în ceea

ce privește politica comercială pot influența și mai mult perspectivele de creștere atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. În acest context, guvernele lumii ar trebui să acționeze constructiv pentru a promova un mediu comercial stabil și previzibil și pentru a facilita cooperarea internațională, abordând, în același timp, neajunsurile în materie de politici și dezechilibrele structurale pe plan intern.

Conform previziunilor *Băncii Mondiale*, nivelul creșterii economice globale va fi un pic mai scăzut în perioada 2025-2026 și se va menține la circa 2,7% (WB 2025, 4), pe un fundal în care inflația revine mai aproape de ținte, comerțul și investițiile se consolidează, iar relaxarea monetară susține activitatea economică. Economia mondială pare că s-a stabilizat la o rată de creștere scăzută, dar insuficientă pentru a compensa daunele aduse economiei globale de o perioadă de șocuri negative succesive și pentru a promova o dezvoltare economică susținută. În acest context, recuperarea decalajului față de nivelul de venit ale economiilor avansate a scăzut constant în economiile de piață emergente și în curs de dezvoltare. Riscurile-cheie includ incertitudinea politică sporită și schimbările adverse în domeniul comercial, escaladarea conflictelor și tensiunilor geopolitice, inflația mai mare, fenomenele extreme, legate de schimbările climatice și o creștere mai slabă în economiile majore.

Perspectivele modeste de creștere economică și multiplele obstacole subliniază necesitatea unor acțiuni politice decisive. Sunt necesare acțiuni politice atât la nivel global, cât și național, pentru a promova un mediu extern mai favorabil, pentru a spori stabilitatea macroeconomică, pentru a reduce constrângerile structurale, pentru a aborda efectele schimbărilor climatice și, astfel, pentru a stimula creșterea și dezvoltarea pe termen lung. Pentru a prioritiza obiectivele de dezvoltare, intervențiile care atenuează impactul conflictelor, care sporesc capitalul uman, care consolidează incluziunea forței de muncă și care combat insecuritatea alimentară vor fi esențiale.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică susține că perspectivele economice globale devin din ce în ce mai dificile, creșterea urmând să ajungă la valori mai mici de 3,1% în 2025 și 3% în 2026 (OECD 2025, 5). Creșterea substanțială a barierelor comerciale și, implicit, presiunile inflaționiste, înăsprirea condițiilor financiare, comportamentul mai precaut din partea consumatorilor și companiilor și incertitudinea sporită în materie de politici reprezintă riscuri

semnificative pentru creștere. O inflație mai mare decât se aștepta ar determina o politică monetară mai restrictivă și ar putea duce la reevaluări perturbatoare pe piețele financiare. De asemenea, fragmentarea suplimentară a economiei globale reprezintă o altă preocupare majoră.

Un mediu politic mai stabil ar reduce incertitudinea, iar acorduri care să micșoreze tarifele față de nivelurile actuale și reforme structurale mai ambițioase ar putea contribui la atenuarea presiunilor inflaționiste și ar putea stimula creșterea economică. Cheltuielile publice mai mari pentru apărare ar putea, de asemenea, să sprijine creșterea pe termen scurt, dar ar putea contribui la presiunile fiscale pe termen lung. Băncile centrale ar trebui să rămână vigilente, având în vedere incertitudinea sporită și potențialul ca tarifele comerciale să impulsioneze presiunile asupra salariilor și prețurilor. Cu condiția ca așteptările inflaționiste să rămână bine ancorate și tensiunile comerciale să nu se intensifice în continuare, reducerile ratelor de politică monetară ar trebui să continue în economiile în care inflația de bază este proiectată să se modereze sau să rămână scăzută. Disciplina fiscală este necesară pentru a asigura sustenabilitatea datoriei, pentru a menține capacitatea guvernelor de a reacționa la șocuri în viitor și pentru a face față presiunilor actuale și viitoare asupra cheltuielilor.

În ultimul său raport, *Organizația Națiunilor Unite* susține că economia mondială se află într-un moment precar și va încetini la 2,4% în 2025 (UN DESA 2025c), având în vedere că tensiunile comerciale accentuate și incertitudinea politică au slăbit semnificativ perspectivele economice globale. Slăbirea creșterii comerțului global și a fluxurilor de investiții agravează încetinirea și riscă să adâncească inegalitățile. Tarifele mai mari au potențialul de a pune presiune pe lanțurile de aprovizionare globale, de a crește costurile de producție și de a întârzia deciziile critice de investiții, contribuind, totodată, la volatilitatea piețelor financiare. Deteriorarea perspectivelor economice subminează progresul către atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă și de aceea este nevoie de un set larg de instrumente care să combine politica monetară, măsurile fiscale, reformele axate pe ofertă și strategiile industriale pentru a stabiliza prețurile și a promova reziliența.

În *concluzie*, suntem martorii unui peisaj global din ce în ce mai fracturat, în care provocările geopolitice, de mediu, societale și tehnologice tot mai mari amenință stabilitatea și progresul. Incertitudinea și efectele directe și indirecte, generate de războaiele în desfășurare, în special de cele din Europa și Orientul Mijlociu, și adâncirea fragmentării geoeconomice pun la grea încercare sistemul economico-financiar global și cadrele multilaterale existente. Adâncirea cooperării regionale și internaționale și aplicarea de politici echilibrate sunt cruciale pentru a depăși provocările existente și pentru a promova un mediu economic global mai stabil, previzibil și rezilient.

BIBLIOGRAFIE:

- APK-Inform. 2025. „In 2024 Ukraine continued to increase exports of grain and oilseeds - IAE.” *AgriNews*. Dnipro, 6 March. Accesat 05 15, 2025. <https://www.apk-inform.com/en/news/1546835>.
- Bank of Russia. 2025. *Key Rate*. Moscow, 18 April. Accesat 05 15, 2025. https://www.cbr.ru/eng/hd_base/KeyRate.
- BEA. 2025a. „Personal Income and Outlays, January 2025.” *News Release*. Washington, DC: Bureau of Economic Analysis, 28 February. Accesat 05 15, 2025. <https://www.bea.gov/news/2025/personal-income-and-outlays-january-2025>.
- BEA. 2025b. „U.S. International Trade in Goods and Services, December and Annual 2024.” *News Release*. Washington, DC: Bureau of Economic Analysis, 5 February. Accesat 05 15, 2025. <https://www.bea.gov/news/2025/us-international-trade-goods-and-services-december-and-annual-2024>.
- BLS. 2024a. „Unemployment rate changed little at 4.2 percent in November 2024.” *The Economics Daily*. Washington, DC: U.S. Bureau of Labor Statistics, 16 December. Accesat 05 15, 2025. <https://www.bls.gov/opub/ted/2024/unemployment-rate-changed-little-at-4-2-percent-in-november-2024.htm>.
- . 2024b. „Real average hourly earnings increased 1.4 percent from October 2023 to October 2024.” *The Economics Daily*. Washington, DC: U.S. Bureau of Labor Statistics, 25 November. Accesat 05 15, 2025. <https://www.bls.gov/opub/ted/2024/real->

average-hourly-earnings-increased-1-4-percent-from-october-2023-to-october-2024.htm.

- . 2025a. „The Consumer Price Index rose 3.0 percent from January 2024 to January 2025.” *The Economics Daily*. Washington, DC: U.S. Bureau of Labor Statistics, 13 February. Accesat 05 15, 2025. <https://www.bls.gov/opub/ted/2025/the-consumer-price-index-rose-3-0-percent-from-january-2024-to-january-2025.htm>.
 - . 2025b. „Employment up 256,000 in December 2024; average gain of 186,000 jobs per month in 2024.” *The Economics Daily*. Washington, DC: U.S. Bureau of Labor Statistics, 23 January. Accesat 05 15, 2025. <https://www.bls.gov/opub/ted/2025/employment-up-256000-in-december-2024-average-gain-of-186000-jobs-per-month-in-2024.htm>.
 - . 2025c. „Employment Situation News Release.” *Economic News Release*. Washington, DC: U.S. Bureau of Labor Statistics, 7 February. Accesat 05 15, 2025. https://www.bls.gov/news.release/archives/empisit_02072025.htm.
- Bomprezzi, Pietro, Daniel Cherepinskiy, Giuseppe Irto, Ivan Kharitonov, Taro Nishikawa, și Christoph Trebesch. February 2025. *Ukraine Support After Three Years of War: Aid remains low but steady and there is a shift toward weapons procurement*. Kiel: Kiel Institute for the World Economy.
- Caldwell, Preston. 2025. "Fed Hits the Pause Button, Awaits Further Data Amid Policy Uncertainty". Chicago: Morningstar, 29 January. Accesat 05 15, 2025. <https://www.morningstar.com/economy/fed-hits-pause-button-awaits-further-data-amid-policy-uncertainty>.
- CBO. 2025. "The Federal Budget in Fiscal Year 2024: An Infographic". Washington, DC: Congressional Budget Office, 20 March. Accesat 05 15, 2025. <https://www.cbo.gov/publication/61181>.
- CC CPC. 2021. "Outline of the 14th Five-Year Plan (2021-2025) for National Economic and Social Development and Vision 2035 of the People's Republic of China". Beijing: The People's Government of Fujian Province, 13 March. Accesat 05 15, 2025. https://www.fujian.gov.cn/english/news/202108/t20210809_5665713.htm.

- , 2024. "Decision of the Central Committee of the Communist Party of China on Further Comprehensively Deepening Reform and Promoting Chinese-style Modernization". Tianjin: Tianjin Research Institute for Advanced Equipment, Tsinghua University. Accesat 05 15, 2025. https://en.tsinghua-tj.org/Research_detail/78.html.
- CES. 2025. „Ukrainian Economy in 2024: Special Edition of the Tracker.” *Economy during the war*. Kyiv: Centre for Economic Strategy, 18 March. Accesat 05 15, 2025. https://ces.org.ua/en/ukrainian_economy_in_2024.
- CEU. 2025a. "Timeline – Packages of sanctions against Russia since February 2022". Council of the European Union, 24 February. Accesat 05 15, 2025. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia/timeline-packages-sanctions-since-february-2022>.
- , 2025b. „Stability and growth pact: Council adopts recommendations to countries under excessive deficit procedure.” *Press release*. Council of the European Union, 21 January. Accesat 05 15, 2025. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/01/21/stability-and-growth-pact-council-adopts-recommendations-to-countries-under-excessive-deficit-procedure>.
- EC. 2021. *Memorandum of Understanding between the European Union and Ukraine on a Strategic Partnership on Raw Materials*. Brussels: European Commission, 13 July.
- , 2025. "Introducing the White Paper for European Defence and the ReArm Europe Plan/Readiness 2030". Brussels: European Commission, 12 March. Accesat 05 15, 2025. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/introducing-white-paper-european-defence-and-rearm-europe-plan-readiness-2030_en.
- ECB. 2024. *Eurosystem staff macroeconomic projections*. Frankfurt am Main: European Central Bank, December.
- , 2025a. "Account of the monetary policy meeting of the Governing Council of the European Central Bank held in Frankfurt am Main on Wednesday and Thursday, 29-30 January 2025". Frankfurt am Main: European Central Bank, 27 February. Accesat 05 15, 2025.

- <https://www.ecb.europa.eu/press/accounts/2025/html/ecb.mg250227~5a2b6faa14.en.html>.
- . 2025b. "Key ECB interest rates". Frankfurt am Main: European Central Bank. Accesat 05 15, 2025. https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/key_ecb_interest_rates/html/index.en.html.
- . 2025c. *The euro area bank lending survey – Fourth quarter of 2024*. Frankfurt am Main: European Central Bank, January.
- EU. 2024. „Regulation (EU) 2024/1252 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 establishing a framework for ensuring a secure and sustainable supply of critical raw materials.” *Official Journal of the European Union*. Brussels, 11 April. Accesat 05 15, 2025. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202401252.
- Eurostat. 2025a. „Household saving rate down to 15.3% in the euro area.” *Euro indicators*. 13 January. Accesat 05 15, 2025. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/2-13012025-ap>.
- . 2025b. „Real GDP growth rate - volume.” *Data Browser*. 15 February. Accesat 05 15, 2025. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00115/default/table?lang=en>.
- . 2025c. „Annual inflation up to 2.4% in the euro area.” *Euro indicators*. 17 January. Accesat 05 15, 2025. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/2-17012025-ap>.
- . 2025d. „Euro area unemployment at 6.1%.” *Euro indicators*. 1 April. Accesat 05 15, 2025. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/3-01042025-bp>.
- . 2025e. „Employment - annual statistics.” *Statistics Explained*. April. Accesat 05 15, 2025. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_-_annual_statistics.
- . 2025f. „Euro area government deficit at 3.1% and EU at 3.2% of GDP.” *Euro indicators*. 22 April. Accesat 05 15, 2025. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/2-22042025-ap>.
- . 2025g. „Government finance statistics.” *Statistics Explained*. 22 April. Accesat 05 15, 2025. <https://ec.europa.eu/eurostat/>

statistics-explained/index.php?title=Government_finance_statistics.

- FAO. 2024. „Country Briefs: Russian Federation.” *GIEWS - Global Information and Early Warning System*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 21 November. Accesat 05 15, 2025. <https://www.fao.org/giews/countrybrief/country.jsp?code=RUS>.
- Fed. 2025. „Monetary Policy Report.” *Report to Congress*. Washington, DC: Board of Governors of the Federal Reserve System, 7 February.
- Global Times. 2025. ”China’s foreign trade remains buoyant, setting a new record of 43.85 trillion yuan in 2024”. Beijing, 13 January. Accesat 05 15, 2025. <https://www.globaltimes.cn/page/202501/1326764.shtml>.
- IEA. 2022. ”The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions”. *World Energy Outlook Special Report*, Paris: International Energy Agency.
- IMF. 2025a. ”World Economic Outlook: A Critical Juncture amid Policy Shifts”. *Survey*, Washington, DC: International Monetary Fund.
- . 2025b. ”World Economic Outlook Database”. Washington, DC: International Monetary Fund, April. Accesat 04 15, 2025. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2025/april>.
- . 2025c. ”Real GDP growth”. Washington, DC: International Monetary Fund. Accesat 05 15, 2025. https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/CHN?zoom=CHN&highlight=CHN.
- Interfax. 2025. ”Unemployment in Russia remains at 2.3%, real disposable incomes grow 8.4% in 2024 – Mishustin”. Moscow, 7 February. Accesat 05 15, 2025. <https://interfax.com/newsroom/top-stories/109659>.
- Katser-Buchkovska, Nataliya. 2024. „The future of critical raw materials: How Ukraine plays a strategic role in global supply chains.” *Supply Chains and Transportation*. Cologny: World Economic Forum, 9 July. Accesat 05 15, 2025. <https://www.weforum.org/stories/2024/07/the-future-of-critical->

raw-materials-how-ukraine-plays-a-strategic-role-in-global-supply-chains.

- Kholina, Maria. 2024. „Zelenskyy presented Ukraine's victory plan in Parliament: Details.” *RBC-Ukraine*. Kyiv, 16 October. Accesat 05 15, 2025. <https://newsukraine.rbc.ua/news/zelenskyy-presented-ukraine-s-victory-plan-1729072872.html>.
- Kluge, Janis. 2024. „The Russian Economy at a Turning Point: As the War Boom Ends, the Kremlin Faces Growing Economic Risks.” *SWP Comment 2024/C 53*. Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik, 29 11. Accesat 05 15, 2025. <https://www.swp-berlin.org/publikation/the-russian-economy-at-a-turning-point>.
- Kyllmann, Carolina. 2025. „German finance ministry aims for quick 2025 budget adoption, seeks cuts”. Berlin: Clean Energy Wire, 20 May. Accesat 05 15, 2025. <https://www.cleanenergywire.org/news/german-finance-ministry-aims-quick-2025-budget-adoption-seeks-cuts#>.
- Liang, Xiao, Nan Tian, Diego Lopes da Silva, Lorenzo Scarazzato, Zubaida A. Karim și Richard Jade Guiberteau. 2025. „Trends in World Military Expenditure.” *SIPRI Fact Sheet*. Solna: Stockholm International Peace Research Institute, April.
- Liu, Zheng și Mollie Pepper. 2023. „Can Monetary Policy Tame Rent Inflation?” *FRBSF Economic Letter*. Federal Reserve Bank of San Francisco, 13 February. Accesat 05 15, 2025. <https://www.frbsf.org/research-and-insights/publications/economic-letter/2023/02/can-monetary-policy-tame-rent-inflation>.
- Méheut, Constant, Kim Barker și Maria Varenikova. 2024. „Cajole, Plead and Flatter: Ukraine Makes Its Case to Trump.” *The New York Times*, 14 December. Accesat 05 15, 2025. <https://www.nytimes.com/2024/12/14/world/europe/trump-ukraine-russia.html>.
- NATO. 2024. „Washington Summit Declaration.” *Press Release*. Brussels, 10 July. Accesat 05 15, 2025. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227678.htm.
- . 2025a. *The Secretary General's Annual Report 2024*. Brussels.
- . 2025b. „Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2024).” *Press Release*. Brussels: Public Diplomacy Division, April.

- Naudé, Yolanda. 2021. "China: The Property Market". St Peter Port: Peregrine Wealth. Accesat 05 15, 2025. <https://www.peregrine.gg/citation/china-the-property-market>.
- NBSC. 2025a. "Investment in Real Estate Development in 2024". Beijing: National Bureau of Statistics of China, 18 January. Accesat 05 15, 2025. https://www.stats.gov.cn/english/PressRelease/202501/t20250124_1958446.html.
- . 2025b. "Consumer Price Index for December 2024". Beijing: National Bureau of Statistics of China, 10 January. Accesat 05 15, 2025. https://www.stats.gov.cn/english/PressRelease/202501/t20250114_1958199.html.
- . 2025c. "National economy witnessed steady progress amidst stability with major development targets achieved successfully in 2024". Beijing: National Bureau of Statistics of China, 17 January. Accesat 05 15, 2025. https://english.www.gov.cn/archive/statistics/202501/17/content_WS6789c0a2c6d0868f4e8e3c.html.
- NBU. 2024a. „NBU Raises Key Policy Rate to 13.5%.” *News*. Kyiv: National Bank of Ukraine, 12 December. Accesat 05 15, 2025. <https://bank.gov.ua/en/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-pidvischiv-oblikovu-stavku-do-135>.
- . 2024b. „Ukraine’s International Reserves Increased by 42% to over USD 40.5 Billion in 2023.” *News*. Kyiv: National Bank of Ukraine, 5 January. Accesat 05 15, 2025. <https://bank.gov.ua/en/news/all/mijnarodni-rezervi-ukrayini-zrosli-uprodovj-2023-roku-na-42-ta-perevischili-405-mlrd-dol-ssha>.
- . 2025a. „Economy Explained (Based on April 2025 Inflation Report).” *News*. Kyiv: National Bank of Ukraine, 13 May. Accesat 05 15, 2025. <https://bank.gov.ua/en/news/all/prosto-pro-ekonomiku-na-osnovi-materialiv-inflyatsiynogo-zvitu-kviten-2025-roku>.
- . 2025b. *Inflation Report*. Kyiv: National Bank of Ukraine, January.
- . 2025c. „Ukraine’s International Reserves Increased by 8% to USD 43.8 Billion in 2024.” *News*. Kyiv: National Bank of Ukraine, 7 January. Accesat 05 15, 2025. <https://bank.gov.ua/en/news/all/mijnarodni-rezervi-ukrayini-zrosli-uprodovj-2024-roku-na-8-do-438-mlrd-dol-ssha>.

- NISS. 2025. "Review of the State Budget of Ukraine for 2024 and Recommendations for 2025". Kyiv: National Institute for Strategic Studies, 30 April. Accesat 05 15, 2025. <https://niss.gov.ua/en/doslidzhennya/ekonomika/review-state-budget-ukraine-2024-and-recommendations-2025>.
- OECD. 2024. „OECD Economic Outlook, Volume 2024 Issue 2: Ukraine.” *Country note*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 4 December.
- . 2025. „Steering through Uncertainty.” *OECD Economic Outlook, Interim Report*. Paris: OECD Publishing, March.
- PBC. 2025. *China Monetary Policy Report Q4 2024*. Beijing: Monetary Policy Analysis Group of the People's Bank of China, 13 February.
- Pepeliaev Group. 2024. "New amendments to the Russian Tax Code". Moscow, 4 December. Accesat 05 15, 2025. <https://www.pgplaw.com/analytics-and-brochures/alerts/ocherednye-popravki-v-nalogovyy-kodeks-rf-11-11>.
- PRM. 2024. "Hotărâre pentru aprobarea Strategiei naționale de apărare a Republicii Moldova pentru anii 2024-2034". Chișinău: Parlamentul Republicii Moldova, 26 decembrie. Accesat 05 15, 2025. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146655&lang=ro.
- Reuters. 2025a. "Russian oil and gas revenues jump 26% in 2024 to \$108 billion". 13 January. Accesat 05 15, 2025. <https://www.reuters.com/business/energy/russian-oil-gas-revenues-jump-26-2024-108-bln-2025-01-13>.
- . 2025b. "NATO's Rutte wants 2032 deadline for new defence spending goals, Dutch PM says". 9 May. Accesat 05 15, 2025. <https://www.reuters.com/world/europe/natos-rutte-wants-2032-deadline-new-defence-spending-goals-dutch-pm-says-2025-05-09>.
- RPA. 2025. "Russia's Foreign Trade: 2024 Changes and 2025 Trends". Russia's Pivot to Asia, 5 January. Accesat 05 15, 2025. <https://russiaspivottoasia.com/russias-foreign-trade-2024-changes-and-2025-trends>.
- Rutte, Mark. 2025. "Press conference by NATO Secretary General Mark Rutte following the meetings of NATO Defence Ministers

- in Brussels". Brussels: NATO, 13 February. Accesat 05 15, 2025. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_232958.htm.
- SC PRC. 2024. "China unveils fresh stimulus to boost high-quality economic development". Beijing: The State Council of the People's Republic of China, 25 September. Accesat 05 15, 2025. https://english.www.gov.cn/news/202409/25/content_WS66f3602ec6d0868f4e8eb3c0.html.
- . 2025a. "China's industrial production sees accelerated growth in 2024". Beijing: State Council of the People's Republic of China, 17 January. Accesat 05 15, 2025. https://english.www.gov.cn/archive/statistics/202501/17/content_WS678a18b6c6d0868f4e8ee90.html.
- . 2025b. "China maintains stable employment in 2024 with lower unemployment rate". Beijing: The State Council of the People's Republic of China, 17 January. Accesat 05 15, 2025. https://english.www.gov.cn/archive/statistics/202501/17/content_WS678a431dc6d0868f4e8eeeb9.html.
- Shubhangi, Palve. 2025. „Russia Seizes Nearly 70% Of Ukraine’s \$26 Trillion Mineral Wealth; Trump Eyes Rare Earths Deal With Kyiv.” *The EurAsian Times*. New Delhi, 8 February. Accesat 05 15, 2025. https://www.eurasiantimes.com/the-high-stakes-mineral-war-russia-seizes-70-of-ukraines/#google_vignette.
- SIPRI. 2025. „Unprecedented rise in global military expenditure as European and Middle East spending surges.” *SIPRI for the media*. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, 28 April. Accesat 05 15, 2025. <https://www.sipri.org/media/press-release/2025/unprecedented-rise-global-military-expenditure-european-and-middle-east-spending-surges>.
- TASS. 2025. "Inflation in Russia exceeds projected value, totals 9.5% in 2024 – Novak". Moscow: TASS – Russian news agency, 11 February. Accesat 05 15, 2025. <https://tass.com/economy/1911357>.
- The Kyiv Independent news desk. 2025. "The full text of the US, Ukraine minerals agreement". Kyiv: The Kyiv Independent, 1 May. Accesat 05 15, 2025. <https://kyivindependent.com/the-full-text-of-the-us-ukraine-minerals-agreement>.
- Trump, Donald J. 2025. "Davos 2025: Special address by Donald J. Trump, President of the United States of America". Davos-

- Klosters: World Economic Forum, 23 January. Accesat 05 15, 2025. <https://www.weforum.org/stories/2025/01/davos-2025-special-address-donald-trump-president-united-states>.
- UGS și MENRU. 2024. *Ukraine: Critical Minerals Portfolio*. Kyiv: Ukrainian Geological Survey și Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine.
- . 2025. *Ukraine: Mining Investment Opportunities - Critical Raw Materials*. Kyiv: Ukrainian Geological Survey și Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine.
- UN DESA. 2024. *World Economic Situation and Prospects as of mid-2024*. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs.
- . 2025a. *World Economic Situation and Prospects 2025*. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs.
- . 2025b. *Harnessing the Potential of Critical Minerals for Sustainable Development*. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, January.
- . 2025c. *World Economic Situation and Prospects as of mid-2025*. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 15 May.
- UN RICWE. 2025. "Rare earths and strategic minerals in Ukraine". Brussels: United Nations Regional Information Centre for Western Europe, 20 February. Accesat 05 15, 2025. <https://unric.org/en/rare-earths-and-strategic-minerals-in-ukraine>.
- UN. 2024a. "Pact for the Future, Global Digital Compact and Declaration on Future Generations". New York: United Nations. <https://www.un.org/en/summit-of-the-future/pact-for-the-future>.
- . 2024b. *Resourcing the Energy Transition: Principles to Guide Critical Energy Transition Minerals Towards Equity and Justice*. New York: UN Secretary-General's Panel on Critical Energy Transition Minerals.
- US CB. 2025. „New Residential Construction.” *Business and Industry – time series/time charts*. Suitland: US Census Bureau. Accesat 05 15, 2025. <https://www.census.gov/econ/currentdata/?programCode=RESCONST&startYear=2022&endYear=2024&categorie>

s[]=APERMITS&dataType=TOTAL&geoLevel=US&adjusted=1¬Adjusted=0&errorData=0#table-results.

- US Presidency. 2017. *A Federal Strategy To Ensure Secure and Reliable Supplies of Critical Minerals*. Washington, DC: Federal Register - The Daily Journal of the United States Government, 20 December. Accesat 05 15, 2025. <https://www.federalregister.gov/documents/2017/12/26/2017-27899/a-federal-strategy-to-ensure-secure-and-reliable-supplies-of-critical-minerals>.
- WB. 2024. *China Economic Update*. Washington, DC: World Bank, December.
- . 2025. *Global Economic Prospects*. Washington, DC: World Bank, January.
- WB, GoU, EU, UN. 2025. *Ukraine – Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4)*. Washington, DC: World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations, February.
- WTO. 2025. *World Trade Statistics – Key insights and trends 2024*. Geneva: World Trade Organization. Accesat 05 15, 2025. https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/world_trade_statistics_e.htm.
- Yan, Jackie. 2025. *China Economic Quaterly Q4 2024 and Two Sessions 2025*. PricewaterhouseCoopers China.
- Zhou, Qian și Giulia Interesse. 2025. "China's Economy Report Card for 2024: GDP, Trade, FDI". China Briefing, 20 January. Accesat 05 15, 2025. <https://www.china-briefing.com/news/chinas-economy-in-2024-gdp-trade-fdi>.